

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA (12-16)
Credit variable tipificat

LLENGUA I LITERATURA

ORTOGRAFIA

Exemple d'unitat didàctica: **L'accent i la dièresi**

Autora: Mercè Foradada

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Direcció General d'Ordenació Educativa

ORTOGRAFIA

Exemple d'unitat didàctica: **L'accent i la dièresi**

Autora: Mercè Foradada

**Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Direcció General d'Ordenació Educativa**

**Edició: Servei d'Ordenació Curricular
Desembre de 1995**

ÍNDEX

1 . INTRODUCCIÓ	2
1.1 Divisió del crèdit en unitats didàctiques. Temporització.	2
1.2 Distribució dels objectius i continguts del crèdit en les diferents unitats didàctiques. Justificació.	2
1.3 Continguts previs per poder dur a terme la unitat didàctica.	5
2 . DESENVOLUPAMENT DE LA UNITAT DIDÀCTICA	6
2.1 Objectius específics	6
2.2 Continguts	6
2.3 Activitats d'ensenyament/ aprenentatge, d'avaluació i orientacions didàctiques específiques.	8
2.3.1 Material per a l'alumne/a.	8
2.3.2 Orientacions per a la intervenció pedagògica.	41
. Aspectes generals	41
. Descripció de les activitats i orientacions didàctiques específiques.	41
. Criteris i activitats per a l'avaluació.	45
. Temporització.	45

1. INTRODUCCIÓ

1.1 El crèdit de reforç d' Ortografia Escriure sense por consta de sis unitats didàctiques, distribuïdes de la manera següent:

- . UNITAT 1 : La convenció en el text escrit
- . UNITAT 2 : La relació so/ grafia
- . UNITAT 3 : Algunes grafies conflictives
- . UNITAT 4 : L'accent i la dièresi
- . UNITAT 5 : Les unitats morfològiques bàsiques
- . UNITAT 6 : Relacions formals entre paraules

Cada unitat didàctica ha de tenir una durada mínima de 5 hores en les quals cal incloure les activitats d' avaluació (per a les avaluacions *inicial* i *final generals* del crèdit s' hauria de comptar amb algunes hores, a part).

1.2 Quant a la distribució dels continguts proposats en aquestes sis unitats, no hi ha cap problema tocant al bloc de conceptes, però els procediments i els valors, normes i actituds són de mal repartir. La majoria d' aquests continguts cal treballar-los a través de totes les unitats. procediments com *la lectura comprensiva o la producció de textos escrits* i valors com *l'interès per la lectura i l' expressió escrita personal* han de ser presents a totes les unitats.

I el mateix cal dir amb referència als objectius: només mitjançant el treball continuat- a través d' aquest crèdit i de molts altres - aconseguirem assolir objectius tan globals i ambiciosos com *redactar textos necessaris per a la vida d' un adolescent*.

És per això que en el quadre que segueix, molts d' aquests objectius i continguts hi apareixen repetits.

	OBJECTIUS	CONTINGUTS		
		PROCEDIMENTS	CONCEPTES	V, N I ACTITUDS
UNITAT 1 <i>La convenció en el text escrit</i>	1, 2, 3, 4, 8, 9, 11, 13 i 14	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, i 20	1	1, 2, 3, 4, 5 i 6
UNITAT 2 <i>La relació so / grafia</i>	1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, i 14	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, i 13	2, 3b, 3c, 3i	1, 2, 3, 4, 5, i 6
UNITAT 3 <i>Algunes grafies conflictives</i>	1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, i 14	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10 i 13	3a, 3e, 3f, 3g, 3h, 3i, 3j i 3k	1, 2, 3, 4, 5, i 6
UNITAT 4 <i>L'accent i la dièresi</i>	1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, i 14	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, i 13	1, 4	1, 2, 3, 4, 5, i 6
UNITAT 5 <i>Les unitats morfològiques bàsiques</i>	1, 4, 8, 9, 10, 11, 13 i 14	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 13, 16, 18 i 19	7, 3d	1, 2, 3, 4, 5, i 6
UNITAT 6 <i>Relacions formals entre paraules</i>	1, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, i 13, 16, 17 i 18	6	1, 2, 3, 4, 5, i 6

NOTA: El procediment 8 "Elaboració de complexos comunicatius: auca, mural, anunci o revista", per la seva idiosincràcia (treball de grup) i abast, el deixaria per a un treball resum, a tall d' **avaluació final** de tot el crèdit.

La distribució en aquestes 6 unitats obeeix a les consideracions següents:

☞ Es respecten força fidelment els grans blocs de conceptes proposats al 2n nivell de concreció, malgrat que es podrien haver subdividit i reagrupat, d'acord amb els criteris d'ordre a què ens obliguen la gran amplitud dels continguts i el fet que es proposi de treballar l'ortografia estretament relacionada amb l'expressió escrita.

☞ Evidentment interpretem que cada unitat no s'ha d'introduir com a matèria nova sinó que ha de ser tractada com a "aspectes de la llengua que ja coneixem i que ara hem d'arribar a fer definitivament nostres". Això es podrà fer palès als alumnes a partir de l'avaluació inicial, que servirà per conscienciar-los tant del que saben com del que encara no dominen dels aspectes tractats.

☞ Es relacionaran, sempre que sigui oportú, aspectes de les diferents unitats. Així, per exemple, a la Unitat 5, en practicar la flexió nominal i verbal, aprofitarem per assegurar l'escriptura de la vocal neutra en els morfemes (cama ☞ comes; salta ☞ salten) o les alternances consonàntiques en els lexemes (oca ☞ oques; menjar ☞ mengeu), qüestions que caldrà reprendre a la Unitat 6, en tractar la derivació.

☞ La metodologia de treball serà la mateixa a cada una de les sis unitats, amb petites variacions a què obliguen els diversos continguts:

- A. Lectura (en què es puguin observar els principals aspectes remarcables del tema a treballar), i algunes activitats adreçades a afavorir-ne la comprensió (qüestionari, resum...).
- B. "L' estat de la qüestió". Preguntes tancades que reforcin l' observació i que serveixin d' autoavaluació inicial.
- C. Activitats inductives que ajudin a deduir les regles, normes o processos.
- D. Formulació de les regles. Memorització.
- E. Exercicis d' aplicació de les regles deduïdes.
- F. Exercicis de consolidació.
- G. "I ara, quin és l' estat de la qüestió?". Activitats que portin a una autoavaluació dels progressos.
- H. Exercicis d' avaluació final de la unitat.

☞ Una temporització aproximada per a cada una de les sis unitats, podria ser:

1a sessió A. Lectura i comprensió

B. "L'estat de la qüestió" (Avaluació inicial)

2a sessió A. Activitats inductives de les regles, normes o processos / Formulació de les regles, normes o processos

3a sessió A. Pràctiques d'atenció i memorització

B. Memorització de les regles, normes o processos

C. Exercicis d'aplicació

4a sessió A. Exercicis de consolidació

B. "I ara, quin és l'estat de la qüestió?"

5a sessió A. Avaluació

B. Joc / Competició

1.3 Per dur a terme la unitat didàctica que desenvoluparem, cal comptar amb un bagatge previ de coneixements normal per a un alumnat de més de 12 anys, que hagi cursat l'Educació Primària totalment o parcial en llengua catalana.

De manera específica caldrà que:

- . distingeixi quan dues vocals en contacte formen diftong o hiat,
- . reconegui la síl·laba tònica de les paraules polisíl·labes,
- . sigui capaç de classificar els mots en aguts, plans i esdrúixols.

De manera més global caldrà que posseeixi el domini de la lectura comprensiva, de l'expressió escrita, la capacitat d'observació, d'atenció, de memòria visual i d'associació, adients i corresponents al seu estadi d'aprenentatge.

2 . **DESENVOLUPAMENT DE LA UNITAT DIDÀCTICA**

2.1 **Objectius específics**

En acabar aquesta unitat l' alumne / a ha de ser capaç de :

1. Llegir de manera silenciosa / comprensiva i expressiva textos de tipologia diversa.
2. Redactar textos necessaris per a la vida d' un adolescent, seguint un procés de planificació, redacció i, sobretot, de correcció d' errades ortogràfiques .
3. Observar i comparar dibuixos i textos per advertir-hi diferències o corregir-ne errades.
4. Observar les regularitats ortogràfiques en un conjunt de mots i formular de manera inductiva una regla que les expliqui.
5. Aplicar les regles ortogràfiques apreses.
6. Utilitzar (en frases i textos) els mots memoritzats.
7. Consultar el diccionari per resoldre problemes ortogràfics.
8. Corregir errades ortogràfiques en un text.
9. Interessar-se per millorar els textos escrits, revisant-ne sistemàticament els aspectes ortogràfics.

2.2 **Continguts**

A. **PROCEDIMENTS**

1. Lectura de textos d' acord amb els signes de puntuació i d' entonació i d' acord amb les normes de la prosòdia.
2. Lectura silenciosa: Lectura de percepció: captació dels elements d'accentuació i dièresi.
3. Formulació de preguntes sobre el contingut de la lectura.
4. Comprensió d' elements temàtics i relació amb coneixements previs i externs al text.
5. Comprensió del significat global i del significat d' una part o element.
6. Resum de textos escrits seguint els passos següents:
  - 6.1. Identificació d' idees o informacions bàsiques.
  - 6.2. Síntesi escrita de les idees o informacions principals.

7. Producció de textos escrits, amb estructura interna diferenciada de tipologia diversa: descripció, narració, exposició, conversació i instrucció.
8. Tècniques de reescriptura i manipulació de textos escrits.
9. Escripció amb lletra clara i llegible.
10. Correcció ortogràfica.
11. Ús del diccionari.

B. CONCEPTES

1. Convencions de la llengua escrita: ortografia. Necessitat de l' ortografia.
2. Accentuació prosòdica i gràfica. Ús de la dièresi.

C. VALORS, NORMES I ACTITUDS

1. Necessitat d' una lletra llegible.
2. Normes de presentació d' escrits.
3. Valoració de la llengua com a instrument del propi creixement intel.lectual.
4. Interès per conèixer la llengua com a sistema.
5. Interès per la lectura i per l' expressió escrita personal.
6. Adequació a les normes convencionals de l' expressió escrita.

UNITAT 4: ELS ACCENTS (`) I (´) I LA DIÈRESI (¨)

ÍNDEX DE LES ACTIVITATS

1a sessió

- A. LECTURA I COMPRESIÓ
- B. "L' estat de la qüestió" (AVALUACIÓ INICIAL)

2a sessió

- A. OBSERVACIÓ I DEDUCCIÓ DE LES REGLES DE L'ACCENTUACIÓ I DELS USOS DE LA DIÈRESI.
- B. FORMULACIÓ DE REGLES

3a sessió

- A. PRÀCTIQUES D' ATENCIÓ I MEMORITZACIÓ
- B. MEMOTITZACIÓ DE REGLES
- C. EXERCICIS D' APLICACIÓ

4a sessió

- A. EXERCICIS DE CONSOLIDACIÓ
- B. "I ara, quin és l' estat de la qüestió?" (AUTOAVALUACIÓ)

5a sessió

- A. AVALUACIÓ
- B. "Bingo d' accents i dièresis" (JOC / COMPETICIÓ)

2.3. ACTIVITATS D'ENSENYAMENT/APRENENTATGE, D'AVALUACIÓ I ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES ESPECÍFIQUES.

2.3.1. Material per a l'alumnat.

UNITAT 4 : ELS ACCENTS (`) I (´) I LA DIÈRESI (¨)

1ª sessió

A. LECTURA I COMPRESIÓ

. Llegeix amb atenció aquest conte. Fixa't només en el que diu i passa-t'ho tan bé com puguis:

Visita

A les nits d'estiu acostumo a dormir amb la finestra oberta. Sóc d'aquella mena de persones a les que els costa agafar el son. La calor i la xafogor em posen tan neguitós que em regiro fins que l'alba neix i el cansament m'abat. Per aquest motiu he dormit sempre arran de finestra i m'ha donat un bon resultat. Però aquella nit el cel va ennuvolarse de sobte. Un vent fortíssim feia batre els arbres de davant de casa i aixecava la cortina de l'habitació amb una fúria intensa i desmesurada. Tot plegat era presagi de tempesta i donant-me per avisat vaig tancar la finestra del llit estant. Una hora després, quan gairebé m'adormia, el vent va bufar amb tot el poder que posseïa i l'obrí de bat a bat. Seguidament vaig sentir un xiulet d'aquells que produeixen les coses quan cauen de molta alçària i a grans velocitats. Quelcom va entrar per la finestra i ... splashhhxxxhhssh !!!!

M'havia semblat un ocell d'extraordinàries dimensions, que impulsat pel vendaval s'havia estavellat a la paret del davant i relliscat amb lentitud fins a caure suaument a les rajoles.

Jo, bastant impressionat, vaig obrir ràpidament el llum. Creure el que veia, però, va costar-me algun esforç: Davant meu, assegut a terra i apegat a la paret, guardant encara la postura recent en què va deixar-lo l'impacte, un àngel xop i despentinat, remugava un repertori de renecs amb la facilitat amb què tenia entès que deien les oracions.

Com sempre havia estat incrèdul, em temia que vingués a replicar-me la meva falta de fe. Vaig callar prudentment i sorprès, el mirava inexpressiu.

Ell estengué una ala i l'examinà:

- Vaja ! Em temo que hauré de quedar-me aquí alguns dies !

No era gens ni mica com jo me'ls havia imaginat. Tenia els cabells vermells, ulls clars, estatura mitjana, prim i de pell fina.

Vaig pensar que era hora de presentar-me i oferir-li el meu ajut (quí sap si el dia de demà...).

- Sou el meu àngel custodi?

- No. Estava camí d'una missió urgent... Maleït temporal!

- No us preocupeu. Trobarem el necessari per fer una cura completa.

- No cal. Si convingués n'hi hauria prou que algun dels meus superiors en tingués la voluntat i em guariria a l'instant.

- I doncs, què esperen?

- Què us penseu? -va respondre enfurismat-. Creieu que anem sobrats de miracles? Avui dia estan tan sol·licitats que amb prou feines donem l'abast. No és qüestió de malgastar energies!

- Però, i la vostra missió, no té caràcter d'urgència?

- No us hi amoïneu. El meu client està en bones mans. Com que em veig obligat a restar aquí, sóc jo qui tindrà cura de vós, mentre el meu col·lega i vostre protector, em substituirà i ocuparà el meu lloc mentre no em recuperi.

Vaig convidar-lo a un cafè, aprofitant la cordialitat de la conversa per assabentar-me de com estaven les coses allà. Era una ocasió única per obtenir una informació fidedigna.

- Us veig molt atrafegat.

- Anem plens de feina i el personal escasseja.

- Deu ser difícil arribar a àngel.

- No. No és això. És que hi ha a qui no li plau aquest ofici i s'estima més ser un simple esperit.

- Això sí que no ho entenc. Però no teniu moltíssims privilegis?

- Sí. Sis mesos de vacances, la facultat de volar, escollir el nostre sexe segons la circumstància, i altres coses, diguem-ne, especials.

- Així que també es treballa?... Això de guanyar el pa amb la suor del front per pagar l'errada d'una parella d'irresponsables em sembla un càstig dur i mal administrat... dispenseu-m'ho.

- No heu de fer cas de la premsa. Les veus divines parlen amb paràboles que sovint no s'interpreten amb encert. Mireu, quan la fruita és prou madura per si sola cau. Collir-la era un esforç inútil. Però cosa privada és desitjada. Ells van escollir el treball i de la feina no en surt cap ruc gras.

En aquell moment, el vent va augmentar de nou, va sentir-se un gran xiulet i... splashhhxxxhhssh!!!! Algú més volia entrar a la tertúlia. Aquest personatge no duia ales sinó una gran capa, i per l'uniforme es deduïa que no eren del mateix gremi. Tot i així, tan aviat com va refer-se del cop s'aixecà i s'abraçaren efusivament, tot donant mostres de gran amistat.

- Disculpeu -vaig dir a l'àngel-, que em podríeu dir qui és?

- La competència, la competència -va respondre somrient.

- Amb això voleu dir que és un dimoni?, i us feu?

- Tot es modernitza. S'ha acabat allò que perquè els amos estiguessin renyits, nosaltres no ens parléssim. A fi de comptes, perquè la vida... perdó, vull dir, la mort ens hagi posat a dues bandes diferents, no n'hem de patir conseqüències, no ha estat pas decisió nostra.

- Això mateix -intervingué l'altre-. "L'home proposa i Déu disposa".

Ara fa tres dies que els tinc aquí jugant a cartes i a pensió completa. M'he convertit en majordom i cambrer a la meua pròpia casa. Tant de bo que no en vinguin més. Deuen pensar-se que això és l'Hostal de l'accidentat transaeri.

- Joan! Ve o no ve aquest cafè?

Ja estan cridant-me una altra vegada. Us he de deixar... Almenys paguessin, però els deu cobrir les dietes el superior, sempre dient-me: "Que Déu t'ho pagui".

- Joan!!! Que n'hi ha per molt????

- Ja va!

Us deixo. I recordeu, més val patir calor.

Transficcio (Contes còmics i de l'absurd), de Joan Francesc

. Veiem si l'has entès del tot. Contesta aquesta bateria de preguntes amb les mínimes paraules possibles:

- Qui va aparèixer una nit a l'habitació del protagonista?

.....

- Com? Per què?

.....

- Digues tres privilegis de la condició d'àngel, segons el text.

.....

- L'àngel va ser l'única visita d'aquella nit? Explica-ho.

.....

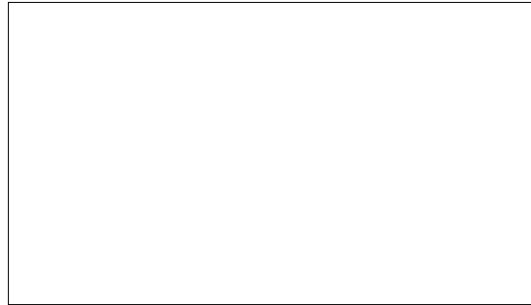
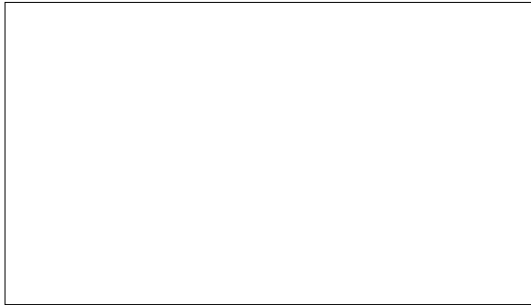
- En què acaba convertint-se el protagonista? A canvi de què?

.....

- Quin és el consell final d'en Joan?

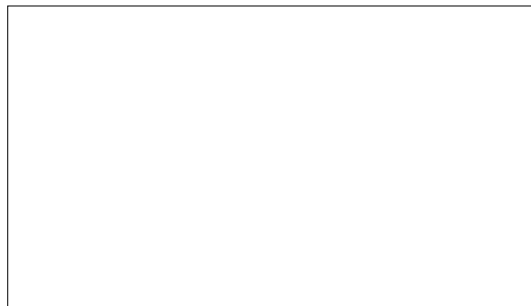
.....

... Ara, resumeix el conte, tot estructurant-lo en sis moments. Fes-ho com si es tractés dels peus de les vinyetes d'un còmic. Has de triar els sis moments claus per tal que la història quedi completa, i expressar-los de manera breu i correcta. Després, si vols, pots completar la teva obra i fer de dibuixant.

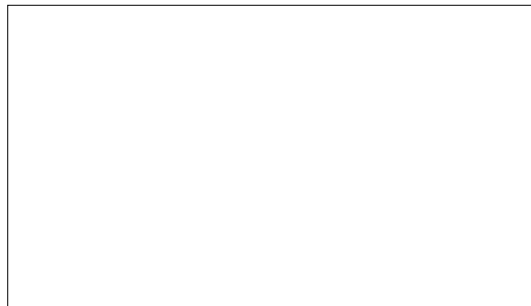
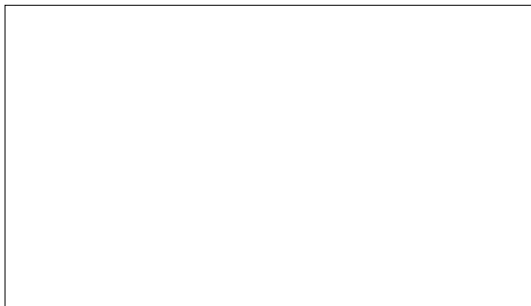
1.- .....
.....
.....

2.- .....
.....
.....

3.- .....
.....
.....

4.- .....
.....
.....

5.- .....
.....
.....

6.- .....
.....
.....

B. "L'Estat de la qüestió" (AVALUACIÓ INICIAL)

. Ja has vist al títol de què va la unitat: **Accents i dièresi**. Que és un embolic? Que no en saps gens d'accentuar? No t'ho pensis. Contesta el Test que segueix i comprovaràs que saps moltes coses relacionades amb aquest tema.

TEST.

1. Les paraules es poden dividir en fragments més petits, que corresponen a cada "cop de veu", i que anomenem:

.....

2. Les paraules següents tenen:

..... síl.labes

cadira   bolígraf
aeri   cirera
tortuga   cuinera

..... síl.labes

mà   dit   pi
peu   mel   nou

..... síl.labes

cara   neula
pinta   coet
reina   rosa

3. Totes les síl.labes tenen, almenys, una vocal.

cert

fals

4. Però algunes síl.labes en tenen dues que fan un .....

5. Quan hi ha dues vocals juntes però cada una d'elles pertany a una síl.laba diferent es forma un

diftong

hiat

6. Les combinacions

~~IA~~
~~IE~~
~~IO~~

i

~~UA~~ tret de quan
~~UE~~ van darrera d'una
~~UO~~ G o d'una Q

no fan..... sinó que fan.....

7. Quan parlem, pronunciem totes les síl·labes amb la mateixa intensitat.

cert

fals

8. Les paraules de més d'una síl·laba (polisíl·labes) en tenen una de més forta o intensa.

cert

fals

9. Aquesta síl·laba s'anomena:

àtona

tònica

10. Els accents es posen damunt de la síl·laba .....

11. Totes les síl·labes tòniques porten accent gràfic.

cert

fals

12. Segons on tinguin situada la síl·laba tònica, les paraules es classifiquen en:

AGUDES, amb la síl·laba tònica en .penúltima posició

PLANES, amb la síl·laba tònica en → .última posició

ESDRÚIXOLES, amb la síl·laba tònica en .antepenúltima posició

13. Hi ha unes regles que ens diuen quan s'accentua la síl·laba tònica de les paraules agudes, planes i esdrúixoles.

cert

fals

.. Què, com ha anat?

Ara, escriu esquemàticament i ordenadament tot el que saps segur. Perquè consti en acta !

EL QUE DOMINO DE ...

LA SÍL·LABA

ELS DIFTONGS

ELS HIATS

ELS ACCENTS

A. - OBSERVACIÓ I DEDUCCIÓ DE LES REGLES DE L'ACCENTUACIÓ I DELS USOS DE LA DIÈRESI - FORMULACIÓ DE REGLES

1. Observa amb atenció aquestes dues columnes de paraules i després contesta:

obrí	—	obri
ocuparà◁	—	ocupara
examinà◁	—	examina
s'aixecà◁	—	s'aixeca
alçària ◁	—	alçaria

Una de les dues columnes està formada per mots de la lectura.

Quina? .....

En què es diferencien? .....

Volen dir el mateix? .....

Aleshores, serveix l'accent?

2. De paraules accentuades, en trobaràs tantes com vulguis a la lectura. Busca'n sis que vagin bé a cada apartat del quadre:

PARAULES POLISÍL·LABES ACCENTUADES	
AGUDES:	neguitós ....
PLANES:	....
ESDRÚIXOLES:	....

Ara, encercla les terminacions de les paraules de les dues primeres caselles. El secret de gran part de l'accentuació és aquí !

El número 2. ¿Hi trobes alguna paraula que acabi en qualsevol de les terminacions que acabem d'observar a les agudes? Doncs, completa una altra regla:

. S'accentuen les paraules **PLANES** que ..... acaben en cap de les.....
 ..... terminacions de les agudes accentuades (fàcil, exàmens, tècnic, telèfon ...).

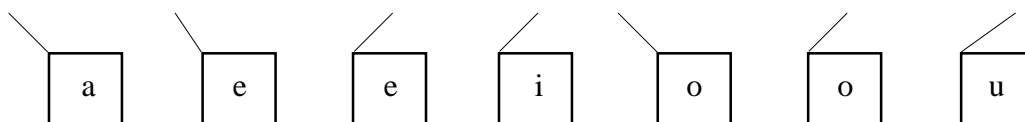
El número 6. Què passa amb les esdrúixoles sense accentuar?

Que .....

Ara, ja pots completar l'última regla:

. S'accentuen ..... les paraules **ESDRÚIXOLES!** (església, càrrega, síl·laba, àvia ...).

4.

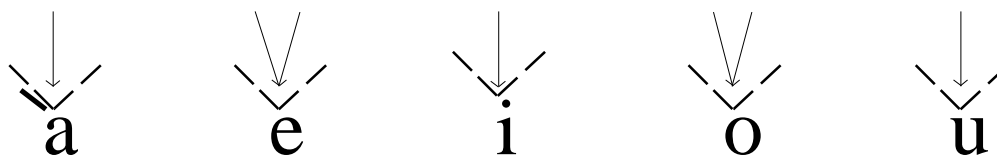
Aquestes caixetes ben **obertes** o mig **tancades**, et recorden alguna cosa dels accents?

.Torna a la lectura, busca exemples per omplir les columnes següents i resol l'esquema de sota:

à   è   é   í   ò   ó   ú

alçària

.....
 .....
 .....
 .....

.. Pots redactar una senzilla regla que expressi quines vocals porten **sempre** accent obert o tancat?

5. Busca i escriu la primera paraula accentuada que trobis a la lectura.

.....

Què és? Aguda, plana o esdrúixola?

.....
?
.....

Els **monosíl·labs** (i alguns bisíl·labs) porten, de vegades, un altre accent que anomenem **accent diacrític** i que només serveix per distingir paraules gairebé iguals (és com un llacet distintiu que la mare d'unes bessones posa a una d'elles perquè no les confonguin).

. Aquí tens totes les paraules amb accent diacrític del text:

sóc	què	és	té	vós	més	sí	Déu
-----	-----	----	----	-----	-----	----	-----

Busca les seves "bessones" al diccionari i quan sàpigues ben bé què volen dir, inventa't frases com les del model:

- Tothom sap que **sóc** holandès quan veuen que porto **socs**.

- **Què** vols? No veus **que** tinc molta pressa!

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

.. Ara, ajuda'ns a explicar què és això de l'accent diacrític:

. L'accent diacrític és el que serveix per ..... dues paraules molt semblants que podríem confondre (**Són** les nou i ja caic de **son**).

6. Però si busques amb atenció a la lectura, encara hi trobaràs un altre senyal gràfic (¨) que s'anomena:

.....

Aquest senyal serveix per a dues coses:

A. Si observes les dues columnes, hi descobriràs la primera:

qüestió	-----	paquet
adeqüin	-----	fresquíssim
aigües	-----	guerra
pingüí	-----	seguim

. La dièresi serveix per indicar que algunes ..... dels dígrafs **gu** i **qu** s'han de pronunciar (freqüència, ambigüitat).

B. Observa com hem separat les síl.labes d'aquestes paraules de la lectura:

cre / ia	-----	pos / se / ï / a
fei / nes	-----	ma / le / ït
noi	-----	a / mo / ï / neu

Ara, pronuncia amb cura les paraules següents i separa'n les síl.labes:

peüc	agraïment	conduïes	veïna
raïm	diürn	beneït	reüll

. La dièresi també serveix per separar una .....o una ..... de l'altra vocal amb qui formaria una síl.laba (Lluïsa, peülla).

A. PRÀCTIQUES D'ATENCIÓ I MEMORITZACIÓ

Et proposem algunes activitats que t'ajudaran a retenir per sempre les regles que has formulat.

1. "Aixecar parelles"

Feu grups de tres o quatre. Agafeu revistes i retalleu-ne 15 o 20 il·lustracions clares i d'una grandària similar. Enganxeu-les en fulls. Feu fotocòpies de cada un. Retalleu les il·lustracions resultants - originals i fotocòpies - i enganxeu-les en targes de cartolina de la mateixa mida. Tindreu un joc de 30 o 40 fitxes per jugar a "Aixecar parelles".

Com s'hi juga?

- a. Estengueu totes les fitxes amb la il·lustració amagada i barregeu-les.
- b. El primer jugador n'aixeca dues i, si no són parella, les torna a girar i les deixa en el mateix lloc on eren.
- c. El jugador següent n'aixeca dues més, etc.
- d. A mesura que es van descobrint les targes s'ha de retenir on són situades.
- e. Quan algú aixeca una parella, se la queda i torna a tirar.
- f. Guanya, per descomptat, qui acaba amb més targes.

2. "Calcar dibuixos"

Aprofitant les mateixes targes, podeu fer un altre joc, que es pot jugar per parelles o en equip.

Com s'hi juga?

- a. Una parella de jugadors, o un equip, disposa sobre una taula una sèrie de 10 targes.
- b. Els contrincants tenen 1 minut per mirar-se-les.
- c. A una altra taula, i de memòria, han de reproduir la sèrie, utilitzant l'altre joc d'imatges.

- d. Mentre cap de les dues parelles o equips no falli, es va seguint i s'incrementa la dificultat tot afegint noves targetes o fent variacions en l'ordre de la sèrie.
- e. Guanya qui fa equivocar el contrari.

3. "Processó de paraules"

Per a aquest joc no cal cap material. Només molta atenció i memòria. Com en el cas anterior, podeu fer parelles o equips.

Com s'hi juga?

- a. Un jutge o moderador proposa un tema, per exemple: **el futbol**.
- b. El jugador o equip que comença diu una paraula que s'hi relacioni, per exemple: **pilota**
- c. Els contrincants han de repetir-la i afegir-ne una altra. Exemple: **pilota, jugador**.
- d. Es continua així, repetint la sèrie i afegint una paraula nova a cada intervenció, fins que algú falla.

B. MEMORITZACIÓ DE REGLES

Ara, ha arribat el moment d'exercir la MEMÒRIA directament amb les regles que hem anat deduïnt a la sessió anterior.

T'aconsellem que segueixis els passos següents:

- . Rellegeix tots els requadres tramats que has anat completant i en què han quedat formulades les regles.
- . Assegura't que les entens bé. Si tens algun dubte, consulta amb el professor/a o repassa els exercicis, fins que et quedi ben clar.
- . Copia totes les regles amb ordre i claredat a l'espai de sota.
- . Memoritza-les i repeteix-les al teu company/a.

LES REGLES D'OR DELS ACCENTS I LA DIÈRESI

* AGUDES ACCENTUADES

S'accentuen .....

.....

.....

* PLANES ACCENTUADES

.....

.....

.....

* ESDRÚIXOLES ACCENTUADES

.....

.....

.....

* ACCENT OBERT O TANCAT

.....

.....

.....

* ACCENT DIACRÍTIC

.....

.....

.....

* LA DIÈRESI

- .....

.....

- .....

.....

C. EXERCICIS D'APLICACIÓ

Ara farem uns quants exercicis per practicar tot això que ja ha quedat tan clar!

1. Torna a la lectura i copia (amb molta atenció!) el fragment que va des de "Vaig convidar-lo a un cafè..." fins a " ..., i altres coses, diguem-ne, especials."

"Vaig convidar-lo a un cafè, ...

.....

.....

10. ....
 .....
 .....
 11. ....
 .....
 .....
 12. ....
 .....
 .....
 13. ....
 .....
 .....

.... Ara busca una paraula "bessona", és a dir que s'accentuï per les mateixes raons, de cada una de les tretze anteriors:

01. .... 02. .... 03. ....
 04. .... 05. .... 06. ....
 07. .... 08. .... 09. ....
 10. .... 11. .... 12. ....
 13. ....

..... Per acabar, construeix un diàleg inventat en què apareguin les tretze paraules que acabes de buscar. Trenca't una mica el cap i fes que tingui sentit i, si pot ser, gràcia.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

2. Fixa't en aquestes parelles de paraules:

avió	examen	anís	matalàs	veí
avions	exàmens	anisos	matalassos	veïns

De vegades els plurals ens juguen males passades, en això dels accents i de les dièresis. Per això, passa les frases següents al plural, parant molta atenció als possibles canvis:

Aquesta reunió sembla interessant

.....

És un noi suís molt esportista

.....

No m'interessa gaire el certamen literari de l'Institut.

.....

La línia d'autobús no arriba fins aquí

.....

Teniu algun diccionari català? I anglès?

.....

El camió pot anar pel camí de terra

.....

No sé de quin país ve

.....

3. Amb la conjugació dels verbs també hi ha accents que apareixen i desapareixen. Fixa't en la primera renglera del quadre i completa'n la resta. Després encercla amb un retolador de color les terminacions que t'han fet accentuar algunes formes verbals:

	FUTUR SIMPLE		CONDICIONALS.		PRET.IMPER.INDIC.		PRET. IMPER. SUBJ.
C A N T A R	cantar ^e cantar ^{as} cantar ^a cantarem cantareu cantaran	S A L T A R	saltaria saltaries saltaria saltariem saltari ^{eu} saltarien	E S T I M A R	estimava estimaves estimava estimàvem estimà ^{eu} estimaven	P E N S A R	pensés ^e pensessis pensés ^e penséssim penséssiu pensessin
E S C R I U R E		C Ó R R E R		P E R D R E		F E R	
D O R M I R		L L E G I R		S E N T I R		S O R T I R	

.. Les terminacions que has encerclat en les paraules **agudes** són: **-e, -as**, ...

.....

Les terminacions que has encerclat en les paraules **planes** són: **-em**, ...

.....

... Coincideixen amb allò que havies memoritzat?

sí

no

4. Ara veuràs què passaria si les dièresis es tornessin boges o si algú, que no conegués gaire bé les regles, les col.loqués allà on li semblés. Llegeix el text següent en veu alta i tal com està:

"Un ^Squímic, que feia un experiment amb figües i raims arribats d'uns països exòtics, va llençar a l'aiguera un líquid groguenc que va socarrimar mig laboratori. El païo, que era una mica beneït, va fer un paquet amb les seves coses i va fugir al dia següent cap al Pol Sud, on volia experimentar amb els hàbits alimentaris dels pingüins i de les foqües perquè era una qüestió que sempre l'havia intrigat."

Si l'has llegit tal qual, hauràs vist que això és un disbarat. Tu, que saps quan cal o no una dièresi, pots arreglar-ho. De primer, detecta les 16 paraules incorrectes i posa'ls al damunt una S (sobra) o una F (falta) segons que la dièresi hi sobri o hi falti. Després, torna a escriure el text totalment correcte:

"Un químic .....

.....

.....

.....

.....

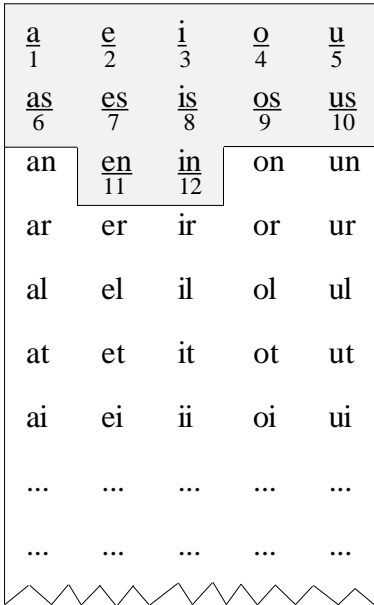
.....

.....

A. EXERCICIS DE CONSOLIDACIÓ

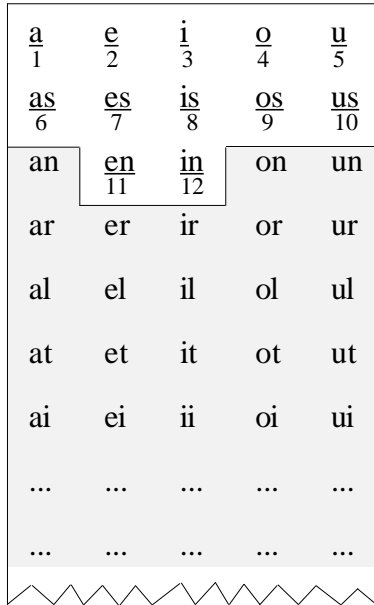
Ja comences a ser un expert en això d'accents i dièresi. Apa, reblem el cau!

1. Et donem uns quadres que són els quadres d'or per a l'accentuació de les paraules agudes i, de rebot, de les planes. Mira-te 'ls bé:

AGUDES

a	e	i	o	u
<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
as	es	is	os	us
<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>
an	en	in	on	un
	<u>11</u>	<u>12</u>		
ar	er	ir	or	ur
al	el	il	ol	ul
at	et	it	ot	ut
ai	ei	ii	oi	ui
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...

PLANES

a	e	i	o	u
<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
as	es	is	os	us
<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>
an	en	in	on	un
	<u>11</u>	<u>12</u>		
ar	er	ir	or	ur
al	el	il	ol	ul
at	et	it	ot	ut
ai	ei	ii	oi	ui
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...

.. Ara, busca una paraula **aguda** per a cada una de les **12 terminacions** d'or de les agudes i una paraula **plana** per a **algunes** de les terminacions d'or de les planes.

AGUDES	PLANES
1. sofà	1. òrgan
2.	2. ....
3.	3. ....
4.	4. ....
5.	5. ....
6.	6. ....
7.	7. ....
8.	8. ....
9.	9. ....
10.	10. ....
11.	11. ....
12.	12. ....

2. Per accentuar bé les esdrúixoles l'únic que cal és detectar-les, però això no sempre ens resulta fàcil. Torna a la lectura i busca-hi 10 paraules esdrúixoles accentuades, per descomptat. Escriu-les a continuació.

1.	2.	3.	4. ....
5.	6.	7.	8. ....
	9.	10.	

Fixa't que hi ha esdrúixoles, com **única**, que no costa descobrir, però d'altres, com **fúria**, **alçària**, **extraordinàries**, ...que de vegades creiem que són planes.

El secret és al punt 6 del TEST d'Avaluació Inicial que vas fer el primer dia. Consulta'l i després accentua aquestes frases en què ens hem oblidat d'accentuar totes les esdrúixoles:

- Amb aquesta memòria ens arruïnarem: sempre et deixes la ràdio encesa.
- M'agrada parlar amb l'avia perquè m'explica històries de tota la família.
- El pitjor del cop va ser que va tenir una pèrdua de consciència d'un parell de minuts.
- Es tenen una tirria mútua i, a més, sempre es desafien i entren en competència.

3. Distingir fonèticament quan una **o** o una **e** és oberta o tancada no sempre és fàcil i, per això, algunes vegades dubtem sobre l'accent. A part de parar molta atenció a la pronúncia, aquí tens un quadre que et dona sèries de paraules que et poden ajudar:

È	<ul style="list-style-type: none"> - <u>gentilicis</u>: anglès, francès, portuguès, galès, ... - <u>ordinals</u>: cinquè, sisè, setè, vuitè, ... - <u>mots acabats en -ès que fan el plural en -esos</u>: ofès, promès, pagès, ... - <u>formes verbals</u> <ul style="list-style-type: none"> <u>imperf. indic.</u>: sèiem, sèieu, vèiem, vèieu, ... <u>3 s. pres. indic. acabada en -èn</u>: entèn, comprèn, ...
É	<ul style="list-style-type: none"> - <u>mots acabats en -és que fan el plural en -essos</u>: congrés, procés, obsés, ... - <u>formes verbals</u> <ul style="list-style-type: none"> - <u>futur</u>: estimaré, saltaré, aplaudiré, ... - <u>pret. perf. simple</u>: digué, diguérem, diguéreu, ... - <u>pret. imperf. subj.</u>: pensés, penséssim, penséssiu, ... - <u>3 s. pres. indic. acabada en -tén</u>: pretén, estén, ...
Ò	<ul style="list-style-type: none"> - <u>la majoria de mots esdrúixols</u>: història, memòria, eufòria, ... <li style="padding-left: 40px;">(menys fórmula, pólvora i pocs més) - <u>les paraules</u>: això, allò, però, debò.
Ó	<ul style="list-style-type: none"> - <u>els mots acabats en -ió</u>: avió, camió, excursió, ... - <u>molts adjectius acabats en -ós</u>: grogós, espantós, preciós, ...

.. Fixa 't bé i escriu-ne una més a cada espai indicat.

... Ara, no tens més remei que fer l'esforç de memoritzar-les. Desafia el teu company i a veure qui se'n recorda de més apartats i de més exemples!

4. Per ajudar-te a memoritzar algunes paraules especialment difícils, faràs una activitat en què has de ser molt honest. Tria i escriu les 10 paraules que consideris més complicades, quant a l'accentuació o a la dièresi, que han sortit en aquesta unitat.

B. " I ara, quin és l'estat de la qüestió? " (AUTOAVALUACIÓ)

Abans de fer l' AVALUACIÓ d'aquesta unitat, no vols saber què n'has après?
Les activitats que segueixen t'ajudaran a fer-te una idea.

1. Demana al teu company o companya que et torni a passar el TEST "L'estat de la qüestió" de l' AVALUACIÓ INICIAL, que es troba a la primera sessió. Aquesta vegada ho podeu fer oralment. Després l'hi fas tu, canviant l'ordre de les preguntes. Us podeu puntuar mútuament. Tingueu en compte que el segon té una mica d'avantatge.

- Molt bé
- Bé
- Acceptable
- Encara no

2. Aquí tens un QUADRE-RESUM del més important d'aquesta unitat. Després d'assegurar-te que l'entens, **estudia-te'l!**

QUADRE-RESUM

*NORMES D'ACCENTUACIÓ

A. S'accentuen totes les paraules **AGUDES** que acaben en una d'aquestes **dotze terminacions:**

-a	-e	-i	-o	-u
-as	-es	-is	-os	-us
	-en	-in		

B. S'accentuen totes les paraules **PLANES** que **no** acaben en **cap de les dotze terminacions** de les agudes accentuades.

C. S'accentuen **totes** les paraules **ESDRÚIXOLES**.

* TIPUS D'ACCENT

- Accent **OBERT** o **GREU** (´): Es posa sobre les vocals obertes: **a** (sempre); **e** i **o** (només quan són obertes).

- Accent **TANCAT** o **AGUT** (˘): Es posa sobre les vocals tancades: **i** i **u** (sempre); **e** i **o** (només quan són tancades).

* ACCENT DIACRÍTIC

L'accent **DIACRÍTIC** és el que serveix per distingir dues paraules molt semblants que podríem confondre.

* LA DIÈRESI

És un signe gràfic (¨) que es posa sobre algunes **i** i **u**. Usem la **DIÈRESI** quan:

1. Volem indicar que cal pronunciar la **u** dels dígrafs **gu** o **qu**.
2. Volem separar una **i** o una **u** d'una altra vocal amb qui formaria una síl·laba.

3. Per comprovar si tens ben assimilat el QUADRE-RESUM, ordena les definicions següents que s'han esmicolat. De primer, tapa el quadre i no el consultis. Després, numera els trossos segons la definició a què pertanyin. Finalment, torna a escriure-les completes. Si ho has fet bé - i sense mirar! - posa't una bona nota!

① S'accentuen totes les paraules AGUDES

⑥ L'accent DIACRÍTIC les paraules ESDRÚIXOLES

③ S'accentuen totes volem separar un **i** o una **u**

es posa sobre les vocals tancades:

que no

② S'accentuen totes les paraules PLANES 12 terminacions:

④ L'accent OBERT o GREU la **u** dels dígrafs **gu** i **qu**

serveix per distingir dues

acaben en cap de les 12 terminacions de les AGUDES accentuades

⑤ L'accent TANCAT o AGUT

que acaben en una d'aquestes

⑦ Usem la DIÈRESI quan

a - e - i - o - u
as - es - is - os - us
en - in

i i u (sempre); **e i o** (només quan són tancades)

⑧ També usem la DIÈRESI quan

es posa sobre les vocals obertes:

a (sempre); **e i o** (només quan són tancades)

volem indicar que cal pronunciar

paraules molt semblants que podríem confondre

d'una altra vocal amb qui formaria una síl·laba

4. La prova de foc sempre és el **DICTAT**. Però amb aquest, t'ajudarem.
Segueix les instruccions següents:

- a.- Llegeix el dictat.
- b.- Copia'l a part amb molta atenció i encercla totes les paraules que trobis difícils.
- c.- Assegura't que entens per què porten accent o dièresi. Consulta, si cal, les activitats que has fet o el QUADRE - RESUM.
- d.- Quan ja estiguis preparat, demana que et facin el DICTAT. Fes-lo en un full a part.
- e.- Corregeix-lo tu mateix i torna a copiar les paraules que tinguin alguna falta d'accent o dièresi.
- f.- Escriu-les correctament a sota i pensa en què has fallat.
- g.- Tu mateix et pots escriure una petita nota-comentari sobre el teu domini del tema, i després, si cal, revises alguns aspectes.

DICTAT

Es tenien una simpatia mútua que amb freqüència havia motivat l'enveja dels altres. No sempre estaven d'acord en tot, però cadascú estava disposat a cedir als desitjos de l'altre.

Fins que un dia va aparèixer la Núria i l'harmonia va acabar. Era veïna d'en Lluís i anava a la mateixa acadèmia de música que el germà d'en Pere. La van conèixer un vespre a l'escala i instantàniament tots dos van decidir que era la dona de la seva vida. Van pensar que fer-se la competència podia resultar molt divertit i que seria una qüestió més de què parlar.

I al començament sí que ho va ser, de divertit, però després la Núria va començar a mirar-se de reüll en Pere i en Lluís es va anar posant neguitós.

FALTES

....

....

....

....

....

....

....

....

NOTA - COMENTARI

.....

.....

.....

.....

.....

A. AVALUACIÓ

Aquí tens un text inacabat. A més, hem esborrat tots els accents i les dièresis del segon paràgraf.

Has de fer el següent:

- 1r. Explicar o justificar per què porten accent o dièresi les paraules en negreta del primer paràgraf.
- 2n. Posar els accents i dièresis a totes les paraules que els precisin, del segon paràgraf.
- 3r. Completar el text (unes 10 línies). No cal dir que, amb molta cura a l'hora de posar accents i dièresis.

TEXT

Encara no **sé** el que em va passar l'**últim** dia de classe. Quan ens **acomiadàvem** tota la colla i **prometi**em trucar-nos o escriure'ns amb **frequència**, vaig mirar la **Sònia** i li vaig veure un somriure **plorós** i uns ulls tristos que em miraven. Potser jo també estava una mica tou perquè em feia llàstima perdre-la de vista, o potser allò em va afalagar. La **qüestió** és que vaig agafar-li la **mà** i vaig dir-li a l'orella: "Vull parlar amb tu. Truca'm per **telèfon**."

Despres, a casa, ja me'n penedia. Mira que si em trucava mentre sopavem... No volia ni pensar en les brometes del meu germa, ni en els comentaris de l'avia. Per una altra banda, em moria de ganes de parlar amb ella i mes ara que li havia descobert un cert interes per mi. Vaig ajeure'm al sofa i vaig intentar entendre tota aquella serie de sentiments barrejats que em feien estar tan neguitos. No era facil.

De sobte .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

JUSTIFICACIONS

1. **sé** :   és un accent diacrític. Es posa per distingir aquesta forma del verb saber del pronom personal de 3a persona: **se**.
2. .... : .....
3. .... : .....
4. .... : .....
5. .... : .....
6. .... : .....
7. .... : .....
8. .... : .....
9. .... : .....
10. .... : .....

B. "Bingo d' accents i dièresis" (JOC/ COMPETICIÓ)

També jugant es pot "avaluar" el domini del tema que acabem de treballar.

INSTRUCCIONS:

- A. S'organitzen 6 parelles de jugadors. Una altra ha de "cantar" les paraules.

- B. Es fotocopien els sis cartrons (es poden ampliar una mica) i les etiquetes amb les paraules. Es retallen.
- C. Es reparteix, a l'atzar, un cartró a cada equip i les etiquetes es posen en una bossa.
- D. A mesura que es van "cantant" (dues vegades cadascuna) les paraules extretes, els jugadors han d'escriure-les a les caselles corresponents.
- E. Quan un equip les tingui totes plenes, cridarà " BINGO". Abans de donar-lo com a guanyador caldrà, però, comprovar que totes les paraules són ben escrites. Si no, s'ha de continuar el joc.

camió	arròs	pagès	Ramon	paper	cantaran	préssec
tècnic	fàcil taula	examen	llapis	pèrdua	àvia	
raïm	veïna	reüll	què	sé	sòl	consciència
pa	res	col	qüestió	pingüí	freqüència	conseqüència

aguda no accentuada		plana accentuada	esdrúixola	plana no accentuada
	accent diacrític		aguda accentuada	dièresi i accent
dièresi		plana no accentuada	monosíl·lab no accentuat	
accent i dièresi	plana accentuada	aguda accentuada		accent diacrític

	aguda accentuada		esdrúixola	plana no accentuada
dièresi	accent diacrític	monosíl·lab no accentuat		dièresi i accent
dièresi		aguda no accentuada	plana accentuada	
	plana accentuada	aguda accentuada	monosíl·lab no accentuat	accent diacrític

	aguda accentuada	plana accentuada	esdrúixola	
dièresi		monosíl·lab no accentuat	aguda accentuada	dièresi i accent
dièresi	esdrúixola		plana accentuada	
accent i dièresi	plana accentuada	aguda accentuada		accent diacrític

aguda no accentuada		plana accentuada	esdrúixola	plana no accentuada
	accent diacrític		aguda accentuada	dièresi i accent
dièresi	esdrúixola	plana no accentuada		aguda no accentuada
accent i dièresi		accent diacrític	monosíl·lab no accentuat	

agudano accentuada	aguda accentuada		esdrúixola	plano accentuada
	accent diacrític	monosíl·labno accentuat	aguda accentuada	
dièresi		plano accentuada		agudano accentuada
accent i dièresi	plano accentuada		monosíl·labno accentuat	accent diacrític

agudano accentuada	aguda accentuada	plano accentuada		plano accentuada
dièresi		monosíl·labno accentuat		dièresi i accent
	esdrúixola		plano accentuada	agudano accentuada
accent i dièresi		esdrúixola	monosíl·labno accentuat	accent diacrític

2.3.2. Orientacions per a la intervenció pedagògica.

☞ Aspectes generals

. La metodologia emprada per al desenvolupament d'aquesta unitat és la indicada a la INTRODUCCIÓ (1.2) per a totes les unitats. És important de seguir tots els passos ordenadament per tal de garantir el procés que va de l'observació a l'assoliment i la pràctica habitual.

. Hem optat per un tipus d'enunciat que inclou unes ordres molt clares, detallades i properes a l'alumne/a. A través d'ells s'expliciten molts detalls referents a la dinàmica de treball (individual, per parelles, en grup), a la manera de portar a terme l'activitat, als materials, etc.

. Totes les activitats es poden realitzar a l'aula que, en ocasions, es disposarà per al treball en equips o parelles. Tanmateix, caldrà portar-ne algunes prèviament preparades (jocs, exercicis de consolidació...) de casa, per tal d'agilitzar la classe i de rendibilitzar al màxim el temps.

. Quant als recursos i materials didàctics, s'especifiquen detalladament a cada activitat i, en general, són els habituals a la classe de llengua. Caldrà, però, facilitar l'accés dels alumnes a la fotocopiadora, a diccionaris diversos...

☞ Descripció de les activitats i orientacions didàctiques específiques

1ª sessió

A. LECTURA I COMPRESIÓ

Pretén iniciar la unitat amb una activitat lúdica i de comprensió, alhora. És important de remarcar que, en una primera lectura, cal deixar-se endur per tal de copsar-la globalment i al mateix temps, gaudir-ne. Més endavant, la lectura serà punt de referència obligatori en observar els fenòmens d'accentuació i dièresi que s'estudiaran.

En fer el resum/auca cal insistir en la correcció de l'expressió.

B. "L'estat de la qüestió" (AVALUACIÓ INICIAL)

L'objectiu d'aquesta activitat és fer evident a l'alumne/a què coneix i què ignora del tema que s'inicia i dels seus aspectes col.laterals. És tan important que s'adoni de les coses que dubta o no sap com que descobreixi que hi ha coses que sí sap i que li poden servir de base per a l'aprenentatge.

El TEST formula qüestions molt tancades sobre aspectes bàsics previs a l'accentuació. L'alumne/a s'hi ha d'acarar tot sol. Només després d'efectuar l'esquema-resum dels seus coneixements, es farà una posada en comú que assegurí que els conceptes fixats són correctes.

El professor/a pot anunciar que, quan ja s'hagi treballat el tema, es tornarà a aquesta avaluació inicial per comprovar els progressos.

2ª sessió

A. OBSERVACIÓ I DEDUCCIÓ DE LES REGLES DE L'ACCENTUACIÓ I DELS USOS DE LA DIÈRESI

. FORMULACIÓ DE REGLES

Els sis exercicis que configuren aquesta sessió són el camí per a la deducció de les regles fonamentals de l'accentuació i de l'ús de la dièresi.

La metodologia preferent serà realitzar-los a classe, tot alternant el treball individual amb la posada en comú/correcció que asseguri que les regles que es van formulant - requadres tramats - , i que posteriorment caldrà memoritzar, són correctes, completes i prou clares.

Com ja hem dit anteriorment, els enunciats són ben explícits i condueixen pas a pas a la realització de l'activitat, però en aquesta fase del treball és tan important que els conceptes quedin clars, que el professor resoldrà qualsevol dubte i ajudarà els alumnes a realitzar ordenadament tot el procés.

A l' **exercici 4** es pot jugar amb el símil de les caixetes obertes o tancades per ajudar a fixar la direcció de l'accent. És important que l'esquema final quedi clarament definit, de cara a la memorització i assimilació.

à   é   í   ó   ú

A l' **exercici 5** remetem a una paraula de la lectura - **sóc** - , amb accent diacrític, per remarcar que, en aquest cas, no es segueix cap de les regles apreses.

Cal aprofitar el treball amb el diccionari per fer la reflexió de la utilitat del seu ús en la resolució dels problemes ortogràfics, entre d'altres.

A l' **exercici 6** és important d'insistir en una pronúncia de síl.labes acurada i detinguda. Cal remarcar, també, que la dièresi per sonoritzar la **u** en els dígrafs **qu** i **gu** no existeix en les combinacions **gua, qua, guo, quo** en què realment no tenim dígrafs sinó **diftongs creixents**.

3ª sessió

A. PRÀCTIQUES D'ATENCIÓ I MEMORITZACIÓ

Els dos primers jocs proposats poden desenvolupar-se a classe, però precisen d'una elaboració prèvia del material, que caldrà anunciar i encomanar amb anterioritat.

Per a la seva realització el professor haurà de deixar que els alumnes desxifrin les instruccions i després supervisarà que la dinàmica del joc hagi quedat ben entesa.

No és convenient fer els tres jocs en una mateixa sessió. És millor alternar-los amb l'activitat B que precisa un esforç de concentració més feixuc. En qualsevol cas, és sempre el professor/a qui ha de determinar els moments més adients per jugar, en funció de la dinàmica i del desenvolupament de les classes.

B. MEMORITZACIÓ DE REGLES

És important que aquesta activitat es vesteixi d'una certa solemnitat i que es respecti l'ordre dels passos indicats. Ha de quedar ben clar que les tres primeres ordres han de realitzar-se individualment mentre que la quarta ha d'efectuar-se per parelles, de manera que el factor competitiu estimuli i motivi l'esforç.

C. EXERCICIS D'APLICACIÓ

Els quatre exercicis que segueixen tenen la funció de comprovar l'aplicació directa de les normes apreses.

Estan pensats per ser fets individualment però sota la supervisió del professor/a, que pot fer algunes indicacions i aclarir possibles dubtes. Tanmateix, com és possible que no hi hagi temps de fer-los en una mateixa sessió de classe, es poden posar com a feina de casa i reservar la primera franja de la sessió següent per corregir-los i comentar-los col·lectivament.

A l'**exercici 1** és important de remarcar la importància de copiar amb molta cura, ja que la memòria visual és un element clau en l'aprenentatge que ens ocupa.

Per a la realització de l'**exercici 3** cal comprovar prèviament que tothom és capaç de conjuguar els temps dels verbs proposats. Si no, és una bona ocasió de fer un petit recordatori de les conjugacions, ja que l'activitat proposada pressuposa que cada forma verbal estigui escrita correctament.

A l'**exercici 4** es tracta, sobretot, de fer palès el paper de la dièresi en la normal pronunciació de mots coneguts de la llengua. Si l'exercici es fa a classe, o quan s'hi corregeixi, val la pena de llegir-lo en veu alta remarcant els aspectes còmics que la pronúncia distorsionada per la manca de dièresis comporta.

4ª sessió

A. EXERCICIS DE CONSOLIDACIÓ

Els quatre exercicis que integren aquest apartat són destinats a afermar, amb més pràctica, el que s'ha estat treballant. Aquí sí que és recomenable que l'alumne/a s'hi acari de manera solitària - bé a casa, bé a classe però sense la possibilitat de fer consultes -. Després és convenient de fer una posada en comú en què els mateixos alumnes valorin els treballs dels altres i en discuteixin raonadament les possibles divergències.

En aquest bloc es demana a l'alumne/a que retorni al treball de dies anteriors per buscar-hi algunes informacions, que observi, que completi, que memoritzi, que faci un petit inventari dels mots més difícils i que s'hi baralli, que crei a partir de les dificultats, etc., és a dir, que globalitzi tota una sèrie de procediments i conceptes adquirits.

B. "I ara, quin és l'estat de la qüestió?" (AUTOAVALUACIÓ)

En l'intent, present al llarg de tota la unitat, de fer còmplice l'alumne/a de tots els seus avenços i mancances, s'hi emmarquen aquesta sèrie d'activitats que s'han de realitzar a la classe i que han de servir per conscienciar-lo del seu grau de domini del tema.

L'**exercici 1** és una mena de joc-competició amb un company/a que servirà per reprendre els continguts bàsics contemplats a l'avaluació inicial.

Per a l'**exercici 2** és imprescindible, abans d'iniciar l'estudi del QUADRE-RESUM, que l'alumne/a s'asseguri que entèn tot a la perfecció. Si no, és el moment de les consultes!

L'exercici 3, sota la forma d'un trencaclosques, ha de servir per acabar de fixar les definicions; per tant és encara més important que reconstruir-les, tornar-les a escriure.

Finalment, el DICTAT. També aquí és important d'insistir sobre la necessitat de seguir el procés pas a pas, ja que l'objectiu d'un dictat preparat és ajudar a interioritzar la grafia dels mots més conflictius, mitjançant la reflexió sobre la seva problemàtica.

Després de la correcció és convenient que cada alumne/a intenti resumir en un breu comentari com li ha anat el DICTAT i a què atribueix les possibles errades que encara ha comès.

5ª sessió

A. AVALUACIÓ

L'activitat que aquí es proposa és un intent de globalitzar i de portar al terreny de la pràctica tots els continguts treballats a la unitat, i de valorar si els objectius proposats s'han assolit.

És evident que es tracta d'una activitat individual i que s'ha de presentar amb la naturalitat i serietat que requereix un exercici d'avaluació.

Cal remarcar que qui sigui capaç de realitzar-lo amb correcció, en cada una de les tres parts, **ja sap accentuar i usar les dièresis**.

B. "Bingo d'accents i dièresis" (JOC / COMPETICIÓ)

Per acabar el tema d'una manera més lúdica i com a complement de l'avaluació formal, es pot fer un JOC / COMPETICIÓ, per equips. Sempre a criteri del professor/a, es pot invertir l'ordre i fer el JOC - en què la motivació i l'atenció estan organitzades a causa del desafiament - abans que l'avaluació formal. En aquest cas, però, és aconsellable de fer-ho en sessions distintes ja que el joc porta enrenou i esbojarrament i l'activitat A requereix un estat d'ànim tranquil i relaxat.

La preparació del material del JOC: fotocòpies, etiquetes retallades, etc., ha d'anar a càrrec del professor/a per tal que els alumnes no coneguin amb anterioritat els mots ni les condicions requerides.

Tot i que el resultat del joc es pot tenir en compte a l'hora d'acabar d'arrodonir la qualificació de la unitat, cal fer entendre als alumnes que el fet de reconèixer amb rapidesa i seguretat les característiques prosòdiques d'una paraula és molt bo com a exercici, però que no

serveix de gaire si després, en escriure un text quotidià o literari, no es posa en pràctica.

☞ **Criteris i activitats per a l'avaluació**

Les activitats específiques d'avaluació (inicial, auto-avaluació i avaluació final) creiem que queden prou especificades, singularitzades i integrades dins del desenvolupament de la Unitat. Hem intentat que siguin diverses, globalitzadores i tan indicatives per al professor/a com per al mateix alumne/a. Tanmateix hi ha tota una sèrie d'aspectes que cal tenir en compte en avaluar la unitat:

- L'evolució individual i pròpia de cada un dels alumnes, amb relació a les dades obtingudes a les activitats de l'avaluació inicial.
- Les actituds i el grau d'interès i participació en el treball individual i en grup.
- El nivell de maduresa i l'autonomia en el desenvolupament de les tasques, adquirits.

☞ **Temporització**

Tot i que aquesta unitat ha estat concebuda, en un principi, per a cinc sessions d'una hora, la seva densitat fa que, possiblement, en requereixi més.

Per això cal comptar amb un treball dirigit en què sigui possible la consulta i la direcció del professor/a i les aportacions i els estímuls dels companys, i amb un d'individual, a casa, en què l'alumne/a s'hagi d'acabar tot sol amb les dificultats.

Així, es manté l'ordenació en cinc unitats, ja que es pretèn seguir un procés lògic (observació ☞ deducció ☞ formulació ☞ memorització ☞ aplicació ☞ consolidació), deixant en mans del professor/a - que és qui sempre, en darrera instància, ha d'adequar els materials a les possibilitats i necessitats del grup-classe i de la diversitat d'alumnes - la decisió de dedicar-hi més temps o de suprimir algunes de les activitats proposades.